

התלמיד חכם, שקדן, רציני ושתקן. חלק מתקופת ההתמחות שלו עשה אצל השופט העליון זוסמן, שהפך לפטרונו. בשנת 1966 מונה כשופט-שלום ובי 1975 כשופט מחוזי. הוא ישב בבית המישפט העליון זמן רב במינוי זמני ומינה לשופט-עליון בשנת 1981.

דב לוי:

ממישרד תמיר

השופט דב לוי הומלץ רק לפני שבעות אחדים על-ידי ועדה-מינויים לבית-המשפט העליון. הוא כבר יושב שם במינוי זמני כשנה. הוא בן גילו של השופט שמגר, יליד 1925. למד בארץ ועבר שנים רבות כעורך-דין במישרו של שמואל תמיר, הוא ידוע כימני בדעותיו ואהד האצ"ל.

בשנת 1966 מונה כשופט-שלום בתל-אביב, ובשנת 1972 הפך שופט מחוזי. פסקי-הדין שלו כתובים בעברית רוטה ונמצאת.

גבריאל בר:

מאבו-חצירה

בריאל בך מומלץ למישרת שופט עליון רק לאחרונה. מזה שנים הוא נחשב כמועמד למישרה הרמה, אך משום מה התארך תהליך מינויו. הוא אדם בעל תרבות ונימוסים, אויב וחביב ובעל חוש-הומור וסבלנות.

בן נולד בגרמניה בשנת 1926. אחרי ליל-הבדולח היגר להולנד, ומשם הגיע לארץ. סיים את לימודיו בבית-ספר תיכון בירושלים, והחל ללמוד באוניברסיטה. כאשר זכה במילגה המשיך את לימודיו באנגליה. אחרי שיהררו מצה"ל עבר לפרקליטות-המדינה.

אחרי כמה תפקידים במערכת המישפטית, מונה פרקליט-המדינה, והוא הי ראשון שמתמנה לבית-המשפט העליון ממישרה זו. בין המישפטים שבהם הופיע מטעם המדינה היה מישפט אייכמן, מישפטו של השופט מלח, מישפטו של הארי כבישוף קאפוצ'י, ולאחרונה מישפטיו של השר אהרון אבו-חצירה.

יהודה כהן:

פשרה לשנתיים

העתה נבחר יהודה כהן, בן 68, לבית-המשפט העליון. השופט החביב והחייכן היה קרוב לשנה נשיא בית-המשפט המחוזי בירושלים.

כאשר נפטר השופט משה כהן והותיר את "הכסא הספרדי" ריק, הוחלט לפתור את הבעיה באופן מידי לשנתיים הי קרובות.

מחוזי טוב,

עליון רע

בית-המשפט העליון הוא משאת-נפשם של כל שופטי המדינה ושל רבים מהמישפטנים. אך אל תריסר המ קומות שבצמרת קשה מאוד להגיע לשם כך צריך לעבור את ועדה-מינויים הבר הנת ובדוקת כל מועמד מכל זווית אפשרית. דיוניה של הוועדה הם כה סודיים עד שבמשך שנים רבות לא נרשמו בה פרוטוקולים. ומה שנאמר בין כתליה אפשר ללמוד רק מהדלפות ומרכילות.

בכל פעם שמתפנה מקום בבית-המשפט עליון מתחילים מלחמה עקשנית וקשה בין המועמדים. כל אחד מנסה להשפיע על חבריה-הוועדה ולהבליט את מעלותיו.

כדי לקדם שופטים מבתי-המשפט המ חוזיים, נהוג למנות את שופטי בית-ה משפט העליון מתוכם. הדבר נתון להם קידום מיקצועי ומונע מרירות ותיסכול. אולם דעה מעניינת מאוד השמיע שופט עליון, הטוען כי אין זה הנכון ששופט מחוזי טוב יהיה גם שופט עליון טוב.

"בריוק להיפך", טוען השופט, "שופט מחוזי מתרגל לשפוט תמיד תחת מרות תקדימי. בין בית-המשפט העליון. הוא כותב אולי פסקי-דין מצויינים, אבל תמיד כבול לקיים. הוא הופך משרת של החוק ואינו נוטה לחשוב בצורה מקורית. ולכן כאשר הוא מגיע לבית-המשפט העליון הוא ממשיך להיות שופט-מחוזי טוב."

ספרות הגאונים באוניברסיטה העברית. הוא היה מומחה גדול בתורת ישראל ובי מישפט עברי, אך מעולם לא למד מישפטנים ולא היה מוסמך במיקצוע זה. כדי לאפשר את בחירתו נחקק חוק מיוחד בשנת 1950.

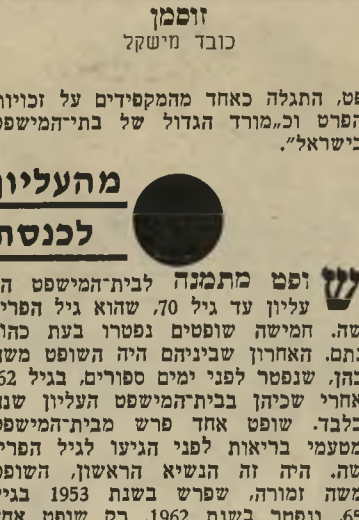
הריג נוסף בשורות השופטים היה השופט צבי בנזון. לפני מינויו כשופט, כיהן כמנכ"ל משרד-העבודה, ולכן נמ תחה ביקורת קשה על מינויו, שנחשב אז למינוי פוליטי. אולם הוא הפריך את כל החששות הללו ונודע כאמין ובעל דעות שחרגו מן הקו הפוליטי שאליו השתייך קודם מינויו. גם השופט חיים כהן, שעו רר ביקורת רבה בעת מינויו, הועלה חשש כי ימשיך להיות "תובע" גם כשופט

הקוי היחיד שפרש

חיים כהן המורד

זוסמן כובד חישקל

פט, התגלה כאחד מהמקסימים על זכויות הפרט וכ"מורד הגדול של בתי-המשפט בישראל".

מהעליון לכנסת

שופט מתמנה לבית-המשפט העליון עד גיל 70, שהוא גיל הפרייה שה. חמישה שופטים נפטרו בעת כהונתם. האחרון שביניהם היה השופט משה כהן, שנפטר לפני ימים ספורים, בגיל 62. אחרי שכתהן בבית-המשפט העליון שנה בלבד, שופט אחד פרש מבית-המשפט מטעמי בריאות לפני הגיעו לגיל הפרייה שה. היה זה הנשיא הראשון, השופט משה זמורה, שפרש בשנת 1953 בגיל 65, ונפטר בשנת 1962. רק שופט אחד פרש מבית-המשפט העליון מרצונו כדי לעבור לפוליטיקה. היה זה השופט בנימין הלוי. הוא מונה לבית-המשפט העליון ב-1963, אחרי שהיה במשך שנים רבות שופט בבית-המשפט המחוזי בירושלים ונשיאו.

מראשית ימי המדינה שפט הלוי במישפטנים המסעירים ביותר. הוא היה בהרכב שדן למות באשמת בגידה את האנגלי

כאשר הוא יושב בעיוררים על פסקי דין של בית-המשפט המחוזי הוא עדיין מרגיש בתוך שלו, מכיוון שהו אינו שונה בהרבה ממה שעשה כשופט מחוזי, אולם ברגע שהוא צריך לשבת בבג"ץ ולחשוב באופן פתוח וחפשי, מתגלות מיגבלותיו. אותו שופט-עליון המשיך והביא דוגמה של שופט מחוזי שהתמנה לעליון אחרי שנים רבות של עבודה טובה במחוזי, אולם בבית-המשפט העליון היה כישלון. אפילו בעיתונות ביקרו את פסקי-הדין שנתן. שופט זה לא הראה כל שיפור במשך השנים שבהן ישב בבית-המשפט העליון עד שיצא לגימלאות.

לעומת זאת נבחר שופט מחוזי אחר, שנותרו לו רק שלוש שנים לכהן בעליון עד פרישתו לגימלאות. במשך שתי השנים הראשונות נאבק קשה במורשה המחוזית שלו, והצלחת להשתחרר ממנה רק בשנה השלישית, אולם אז פרש לגימלאות. 19 מתוך 30 השופטים שכהונו בבית-המשפט העליון היו כבר שופטים כאשר התמנו למישרה הרמה. רק ארבעה היו עורכי-דין פרטיים כאשר התמנו לעליון. האחרון בהם, שנמנה ב-1953 היה דויד גויטיץ. הוא היה עורך-דין מצליח מאוד, אך בניגוד למצופה לא הפך לאחד מעמודי

זידכרנ כסא דתי

התווך של בית-המשפט העליון. מאז לא מונה יותר עורך-דין פרטי ישירות לבית-המשפט העליון.

בשנים האחרונות מונו שלושה יועצים מישפטיים לממשלה לשופטים עליונים. חיים כהן, שמונה ב-1960 וכיהן עד השנה שעברה, עת פרש לגימלאות; מאיר שמי גר שהתמנה ב-1975, ואהרון ברק, שמונה ב-1978.

בכמה מיקרים נתמנו פרופסורים ישר מהאקדמיה לבית-המשפט העליון. האחרון היה השופט מנחם אילון שמונה ב-1977.

האחד והיחיד יוצא-הדופן בין כל ה שופטים היה הרב שימחה יוסף, שלא היה מישפטן כלל. הוא מונה לבית-המשפט העליון ב-1948, אחרי שהיה פרופסור ל-

פיליפ טילווסטר, בשנת 1948. ב-1953 ישב כאב בית-הדין במישפט של אנשי מחתרת צרפין. הוא ישב כדן יחיד במישפטו של מלכיאל גרינוואלד וכתב פסקי-דין נוקב שבו ביקר קשות את קסטי נר ואת אנשי הסוכנות-היהודית. הוא ישב גם כאב-בית-הדין במישפט הצבאי של נאשמי הטבח בכפר-קאסם.

כאשר נפס אדולף אייכמן, ב-1960, אמור היה הלוי, בתוקף תפקידו כנשיא בית-המשפט המחוזי בירושלים, להרכיב את בית-הדין שידון אותו.

אך מכיוון שבפסקי-הדין של גרינוואלד הוא כינה את אייכמן "שטן", טענו שלא שלא היה זה נאה כי הוא יישב לדין במישפטו של אייכמן, שרה-מישפטים דאו, פינחס רוזן, הגיש הצעת-חוק מיוחדת, כדי להקשות על אפשרות זו, והחוק קבע כי במישפטים על עבירות שעונשן מוות ידון בית-המשפט מחוזי בהרכב של שלוש שופטים, ובראש ההרכב יעמוד שופט בית-המשפט העליון. אך הלוי לא ויתר, ומינה את עצמו כאחד משני השופטים המחוזיים שישבו לדין.

כבר ב-1954 הביע הלוי מורת-רוח מכך שהוא נותר בבית-המשפט המחוזי ואילו האחרים הועדפו על פניו ועלו לעליון. אך הוא מונה רק ב-1963. ב-1967, אחרי מלחמת-ששת-הימים, נערכה הפגנה קטנה באיור ארמון-הנציב בירושלים, נגד החזרת הארמון לאומות-המאוחדות. בין המפגינים היה גם השופט הלוי. ביקורת רבה נמתחה על מעשהו זה.

לפני הבחירות של 1969 התפטר הלוי מבית-המשפט העליון, הציב עצמו במ קום החמישי ברשימת גח"ל, ונבחר ל-כנסת.

אשה, דתי,

ספרדי וערבי

יום כי שופטי בית-המשפט העליון, תישעה גברים ואשה אחת, הם אשכנזים. השופט משה כהן, שנפטר לא מכבר, היה "השופט הספרדי". במקומו התמנה השופט יהודה כהן מירור שלי. אך בכך נפתרה הבעיה לשנתיים בלבד, מכיוון שהשופט החדש הוא בן 68.

עד 1962 היה בית-המשפט העליון על טהרת האשכנזים. מאמצים רבים לבחירת שופט ספרדי נעשו בשנות ה-50, והגיעו לשיאם אחרי מאורעות ואדי-סאלבי ב-חיספה. השופט אליהו מני מונה ב-1962 כשופט הספרדי הראשון. יליד חברון, בן למישפחה מכובדת שישבה בארץ ל-מעלה ממאה שנה, ומוצאה מעירק, הוא למד מישפטים באנגליה.

מאז יש בבית-המשפט העליון כיסא קבוע לשופט בן עדות המזרח. לפני השופט משה כהן, ישב בכיסא זה השופט דויד בכור מחיפה שפרש ב-1980.

בבית-המשפט העליון היה מאז ומתמיד כיסא קבוע לשופט דתי. מאז מינויו המיוחד של הרב אסף, דרך השופטים משה זילברג, בריציון שרשבסקי ומנחם אלון, לדעת מישפטנים זהו הכיסא היחיד שיש לו הצדקה מישפטית. מכיוון שרק מחלוקות בענייני דת ומדינה משליכות על בעיות מישפטיות הבאות לפני בית-המשפט העליון, בעיות אלה נפתרות לפי השקפת החיים האידיאלוגיה של השופט פט. ולכן יפסוק שופט דתי אחרת משופט שלא הונך על בירכי המסורת.

לעומת זאת, אין כל סכנה שיתעוררו בעיות מישפטיות בגלל מוצאו של השופט או מינו. לדעת מישפטנים יכול בית-המשפט העליון להיות מורכב כולו מי נשים, מבני-עדות המזרח או מגברים, בתנאי שהיו מישפטנים מעולים. אי לכך, הם טוענים, אין כל הצדקה לשמירת כיסא" לאשה או לבן עדות-המזרח.

כבר ב-1976 היו דיבורים על מינויו של שופט ערבי לבית-המשפט העליון. דווקא מנחם בגין הוא שהציע זאת, ודובר או על השופט המחוזי נימר אל-הווארי מברית. מאז נשתחב העניין, והוע לה שוב רק כימים האחרונים.

כרגע מכהנים רק שני שופטים ערביים בבית-המשפט המחוזיים במדינה. השופט יוסף חאג'י-חיא מהכפר טייבה ככהן בתל-אביב, והשופט עבד אל-רחמן זועבי, ב-נצרת. כמו בעניין שופט דתי, תהיה גם לשופט ערבי חשיבות מישפטית. מאחר שהוא ייצג שיבת ציבור, שלהשקפתיה יכולות להיות השלכות על פיתרון של בעיות מישפטיות. **אילנה אלון**